

**CHEBSKÁ KOMENDA KŘÍŽOVNÍKŮ S ČERVENOU HVĚZDOU ZA KOMTURSTVÍ GEORGA
RUNNERA Z CHVALŠIN (1609–1632)**

Diplomová práce Hany Knetlové představuje především příspěvek k období protireformace na Chebsku a současně k dějinám řádu křížovníků s červenou hvězdou a jejich chebské komendy. To obojí slibuje zajímavé čtení a výběr tématu zasluhuje ocenit. Ať už proto, že správní, politický a zejména náboženský vývoj na Chebsku byl vždy velmi specifický ve srovnání se zbytkem českých zemí, nebo proto, že v dějinách řádu zůstávala dosud chebská komenda (ve srovnání s Prahou a Vratislaví) přece jen trochu stranou, včetně „klasického“ zpracování Bělohávkova.

Autorka se opřela o nezpracované prameny z křížovnického fondu deponovaného v Národním archivu a svůj výzkum doplnila dalšími prameny ze Státního okresního archivu v Chebu. S prameny pracovala většinou korektně a velmi obratně spojila takto vytěžené informace s dosavadní literaturou, takže došla k poměrně čtivé syntéze. To jistě zaslouží ocenit. Znalost české i německé literatury, včetně té starší z 19. století, je rovněž na velmi dobré úrovni. Doplnit by poněkud zasloužila literatura o špitálech (zvláště od Jany Smíškové je toho více než ta jediná uvedená práce), a zejména k chebské městské správě – tady by byla bývala pro Knetlovou s užitekem stať Františka Kubů, jakkoli je dovedena jen do začátku 16. století (František KUBŮ, Správa chebského městského státu ve 14.–15. století, AUC – Phil.-Hist. 1992).

Svou práci strukturovala Hana Knetlová do osmi kapitol. Po kapitolách o literatuře a pramenech následuje kapitola věnovaná chebským křížovníkům, pak zvláštní životopisný oddíl o komturu Runnerovi, jehož „úřední éra“ určila chronologické hranice diplomové práce. Dále přicházejí problémově vymezené kapitoly o luteránství a rekatolizaci na Chebsku, o vlivu válečných událostí na chebskou komendu, o správě a hospodaření komendy za Runnera a konečně o špitálu. Toto rozčlenění je plně funkční. Asi nejzajímavější a nejlépe zpracované oddíly jsou ty o sporech o bývalou komendu německých rytířů mezi křížovníky a městem, o špitálu, o křížovnické kanceláři (to je podkapitola zpracovaná na úrovni studentů PVH). Naopak postrádám více informací o kooperaci (či konkurenci) s ostatními řády, jež se podílely na rekatolizaci Chebu, zejména s jezuiti. Při pojednání o správě křížovnického patrimonium není vždy přehledně rozlišováno, co se týká poddaných a co hospodaření komendy.

Jak už to bývá, autorka se nevyhnula některým chybičkám a přehlédnutím. Papežský nuncius v Praze se nejmenoval Ferrario, ale Ferreri (s. 20). „kostel sv. Kříže u Tachova“ (s. 22) není jen nějaký kostel u Tachova, ale vesnice Svätý Kříž, dnes Chodský Újezd; polské město se nejmenuje Kluczborek, ale Kluczbork (s. 15). Tu a tam jsou chybičky v zacházení s němčinou nebo s německými toponymy (a jejich případnými českými ekvivalenty), ačkoliv si jinak autorka s německými prameny poradila velmi dobře. „K luterství přestoupila Aš a sousední Kur-Oberpfalz“ (s. 26), proč ne jen Horní Falc?, kolísají Valdsasy a Waldsassy (s. 74); v citaci Stöhrovy kroniky se vytrvale objevuje „Geschichtsbuch der ritterlichen Kreuzordens...“ (od s. 12 opakovaně, správně je to až v seznamu literatury). Z ostatních jazykových nedopatření uvádím, že Maří Magdalena se píše s krátkým „a“, má být „salva guardia“, nikoli „salva quardia“ (s. 60), „leproserium“ má být „leprosarium“ (s. 81), místo „lovné právo“ rozhodně „lovecké právo“ (s. 73), ne „příděl jáhlů“, ale „jáhel“ (s. 86, je to femininum!). Ignorováním rozdílu mezi pomlčkou a spojovníkem vznikají obludy typu sasko

– bavorské dohody místo sasko-bavorské, církevně – správní místo církevně-správní atd. Chebští „usilovali o povolení k volnému vykonávání **jejich** konfese“ (s. 30), správně ovšem „své“ konfese; „Svobodu vyznání se císař zdráhal městu udělit, ačkoliv **formálně** proti ní nijak nezasahoval“ (s. 44), spíše než formálně asi nezasahoval „prakticky“.

V přílohách najdeme užitečné tabulky a velmi hezky zpracovanou mapu, ale také velmi špatné edice německých písemností, které v práci (pokud v tomto stavu) raději být zařazeny neměly.

To jsou pochopitelně víceméně drobnosti (až na ty nepovedené edice), kterých se autorka při publikaci své práce jistě vystříhá. Podstatné je, že přinesla nové a soudím, že velmi důležité poznatky k rekatolizačnímu vývoji na Chebsku, respektive k politickému a náboženskému vývoji Chebu a Chebska v této době. Tyto poznatky, získané kritickým čtením pramenů, dokázala interpretovat a zapojit do dosavadních výkladů. Určitá tematická nesoustředěnost daná vymezením práce „komturstvím“ jedné osobnosti je nesporná, bylo by ale možné ji překonat jasnější formulací závěrů. A v tom je právě zakopán pes, proč tato práce není dle mého názoru „výborná“, ale jen „velmi dobrá“. Autorka v závěru říká, že její ambicí bylo „přidat kamínek do skládačky“. Možná měla mít ambice větší a pokusit se své velmi zajímavé výsledky (Runnerův život, zvláštnosti chebské rekatolizace, role křížovníků v rekatolizaci) lépe a sevřeněji zformulovat a zapojit do nadregionálních souvislostí

V Praze 17. září 2009

PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.